

REGIONO EKONOMINIO AUGIMO VERTINIMO METODOLOGINĖS PROBLEMOS

AGNĖ ŠNEIDERIENĖ¹, VYTAUTAS JUŠČIUS²

Klaipėdos universitetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Regionų ekonomikos augimas ir įtakos tam turinčių veiksnių analizė – dažnai mokslininkų dėmesio susilaukianti tema. Nors regionų plėtros teorijų gausu, pažymėtina, kad vis dar susiduriama su ekonominio augimo vertinimo problema. Pažymėtina, kad empiriniai ekonominio augimo tyrimai dažniausiai atliekami pavienių valstybių, o ne konkrečios šalies regionų atveju. Straipsnyje analizuojamos pagrindinės regionų plėtros teorijos, išskiriami regionų ekonominį augimą skatinantys veiksniai, suformuluotos regiono ekonominio augimo vertinimo metodologinės problemos.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *regionai, regionų ekonominis augimas, ekonominio augimo modeliai.*

JEL KLASIFIKACIJA: R110, R150, 0410, 0470.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/rfds.v15i1.986>

Įvadas

Regiono ekonominio augimo svarba akcentuojama daugelio valstybių regioninės politikos dokumentuose, įvairių mokslininkų darbuose. D. Genaro ir E. Melchor (2010) teigimu, ekonomikos augimo problema ekonomistus pradėjo dominti jau nuo A. Smith laikų. Šių autorių nuomone, pastaraisiais metais ekonomistų susidomėjimas nuo ekonominių veiklų cikliškumų analizės persikėlė prie vidutinio ir ilgo laikotarpio pajamų augimui įtakos turinčių veiksnių analizės. Ši analizė labai svarbi, nes, kaip pažymi L. Ayala ir A. Jurado (2011), daugelyje šalių ar regionų ekonomikos augimas mažina skurdo rodiklius, skirtumų mažinimas skatinamas įvairiomis politinėmis priemonėmis. Nepaisant paskirų valstybių vykdomų regioninės politikos programų ar Europos Sąjungos skiriamų struktūrinių fondų lėšų, vis dar išlieka ryškūs regioniniai skirtumai. Akcentuotina ir tai, kad regionų plėtros teorijose daug dėmesio skiriama sąlygoms, kurios skatintų ekonominį regiono augimą, orientuojamasi į ekonomikos sektorių modernizavimą ir tarptautinio verslo plėtrą. Naujuose regionų plėtros teorijų modeliuose matoma ryški ekonomikos, valdymo ir kitų šiuolaikinių socialinių koncepcijų integracija.

Mokslinė problema: ekonomikos augimo, taip pat ir konkurencingumo didinimo, veiksniais analizavo nemažai Lietuvos mokslininkų (Banytė, Salickaitė, 2008; Čiegis et al., 2009; Pukelienė, Maksvy-

¹ Agnė Šneiderienė – Klaipėdos universiteto Ekonomikos katedros asistentė. Moksliniai interesai: įmonių socialinė atsakomybė, regionų išsivystymas

El. paštas: a.sneideriene@yahoo.com

Tel.: +370 46 398 667

² Vytautas Juščius – profesorius, daktaras, Klaipėdos universiteto Ekonomikos katedros vedėjas. Moksliniai interesai: globalizacija, įmonių socialinė atsakomybė

El. paštas: ek.smf@ku.lt

Tel.: +370 46 398 677

tiene, 2008; Snieška, Bruneckienė, 2009; Bruneckienė, Krušinskas, 2011; Rutkauskas, 2008 ir kt.). Tačiau šių mokslininkų analizė labiau yra nacionalinio, o ne regioninio lygmens. Nagrinėjant regiono ekonominio augimo vertinimo problematiką, būtina paminėti mokslininkus, kurie prisidėjo prie regionų plėtros teorijų analizės. Iš Lietuvos mokslininkų paminėtini: A. Kilijonienė ir J. Bruneckienė (2011), A. Kilijonienė, Ž. Simanavičienė (2010), G. Burbulytė (2005), D. Štreimikienė (2001). Būtina konstatuoti, kad regionų plėtros teorijų teiginių taikymas praktikoje ir augimo veiksnių identifikavimas, juolab ekonominio augimo vertinimo problematika yra mažai nagrinėta sritis. Šią problematiką pabrėžia ir J. Bradley (2006), kurio teigimu, empiriniai augimo tyrimai daugiausiai nagrinėja bendrą situaciją tarp valstybių, o ne išskaidytą ir konkrečios šalies regionų pagrindu.

Straipsnio objektas – regiono ekonominis augimas.

Straipsnio tikslas – nustatyti regiono ekonominio augimo vertinimo problemas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti regiono sampratą.
2. Išnagrinėti regiono plėtros teorijas ir regiono ekonominį augimą skatinančius veiksnius.
3. Nustatyti regiono ekonominio augimo vertinimo metodologines problemas.

Tyrimo metodai: lyginamoji ir sisteminė mokslinės literatūros analizė, apibendrinimas.

1. Regionų ir regionų ekonominio augimo teorinės nuostatos

Mokslinėje literatūroje (Jussila et al., 2007; Murias et al., 2012; Clement, 2004; Potts, 2010; Bellamy et al., 2003; Tuominen et al., 2006; Kilijonienė, Bruneckienė, 2011; Bruneckienė, Krušinskas, 2011) gausu įvairių regiono apibrėžimų. Anot J. Bruneckienės ir A. Kilijonienės (2011), *regiono* sąvoka vartojama dažnai ir įvairaus pobūdžio kontekstuose, tačiau atsiradus naujam požiūriui ar teorijai ši samprata modifikuojama. *Regiono*, kaip sąvokos, neapibrėžtumas lemia tai, kad ji tampa dažnu interpretacijos objektu.

Pasak P. Murias ir bendraautorį (2012), regionai apibrėžiami kaip skirtingais tikslais besiremiantys, socialiai sukonstruoti, tam tikromis vertybių sistemomis susiję teritoriniai vienetai. Regionas gali būti suprantamas kaip veikėjų, plėtojančių savo veiklos strategijas ir siekiančių individualių ir bendrų tikslų, „konteineris“ (Jussila et al., 2007). I. Jussila ir bendra autoriai (2007) taip pat teigia, kad regionas gali būti traktuojamas kaip tinkamas strategijų lygmuo, siekiant pagerinti verslo konkurencingumą ir kuriant naujas darbo vietas. Tuo tarpu P. Tuominen ir bendraautorį (2006) teigimu, regionas gali padėti sukurti individų ir bendruomenių socialinę tapatybę, o fizinė bei socialinė aplinka prisidėtų prie veiklos aplinkos kūrimo. Regioninio identiteto suvokimas gali prisidėti prie organizacijos / bendruomenės narių ar paskirų individų noro apsaugoti savo regioną, išsaugoti jo autonomiją ir pabrėžti kolektyvinę žmonių, gyvenančių tame regione, tapatybę.

K. Clement (2004) skiria regionų, kaip nacionalinio ir vietinio lygmenų tarpininkų, vaidmenį. Tuo tarpu T. Potts (2010) pažymi, kad regionai gali būti apibrėžti pasitelkus įvairias savybes: socialines, kultūrines, ekonomines ar geografines. J. Bellamy ir bendraautorį (2003) teigimu, regiono samprata vystėsi kaip inovacijų, ekonomikos augimo vieneto suvokimas, siekiant spręsti vystymosi problemas.

Regionų samprata dažnai analizuojama Lietuvos mokslininkų darbuose (Kilijonienė, Bruneckienė, 2011; Bruneckienė, Krušinskas, 2011; Burbulytė, 2005 ir kt.). A. Kilijonienės ir J. Bruneckienės (2011) teigimu, *regiono* sąvoka reiškia teritorinį vieneta, kuris pagal pasirinktą vertinimo kriterijų skiriasi nuo kitų vienetų. Taigi vieno pasirinkto kriterijaus pagrindu tam tikrą geografinę teritoriją galima suskirstyti į regionus. Tarp galimų vertinimo kriterijų paminėtini šie: ekonomikos išsivystymo lygis, ekonomikos augimo tempai, teritorinė ūkio struktūra, gyventojų tankumas, gyventojų prieaugis, gamybinės specializacijos lygis, technologinė pažanga, konkurencingumas, socialiai atsakinga įmonių veikla ir pan. Bene plačiausią ir aiškiausią regiono apibrėžimą pateikia J. Bruneckienė ir R. Krušinskas (2011). Šių mokslininkų teigimu, regionas gali būti apibrėžiamas kaip didesnės ekonominės-socialinės erdvės sudedamoji dalis, kuri nuo kitų ją supančių teritorijų skiriasi materialiniais ir informaciniais ryšiais susijusiomis ekonominėmis, socialinėmis, demografinėmis, kultūrinėmis-istorinėmis, gamtinėmis, politinėmis ar infrastruktūros sistemomis. Taigi regionas suprantamas kaip integrali valstybės dalis, mažesnė už pačią valstybę, kurią sudaro tam tikras regionų skaičius. Toks

požiūris, šių autorių teigimu, leidžia regioną traktuoti kaip kompleksinę, atvirą ir gyvą socialinę ekonominę sistemą didesnėje erdvėje. Z. O. Atkočiūnienė ir bendraautoriai (2010) teigia, kad regionai formuojasi istoriškai, savaime darydami įtaką gamtinėms ir ekonominėms sąlygoms, tačiau regionas neturėtų būti siejamas vien tik su teritorija, būtina atsižvelgti ir į paskiro regiono savitumą. D. Vidickienė ir R. Melnikienė (2008) pabrėžia, kad pastaruoju metu akcentuojama metodikos pasirinkimo svarba klasifikuojant regionus. Taigi svarbu ne tik apibrėžti regionus, bet ir juos suklasifikuoti pasirinkus tinkamą metodiką. P. Tuominen ir bendraautorių (2006) teigimu, regiono ribos gali būti aiškiai apibrėžtos arba aiškaus ribų atskyrimo gali nebūti.

J. Bruneckienė ir R. Krušinskas (2011), J. Bruneckienė ir O. Palekienė (2012) nurodė pagrindines regionų skirtumus lėmusias priežastis: gamtinės-klimatinės gyvenimo ir verslo sąlygos; turimi gamtos išteklių, jų kokybė ir naudojimo kryptys; regiono statusas ir geografinė padėtis; gamybos struktūra, inovacijų diegimo laikas; aglomeracija; technologinės plėtros lygis; demografiniai skirtumai; verslo sąlygos; politiniai ir instituciniai, socialiniai ir kultūriniai veiksniai.

Kaip matyti iš atliktos regiono apibrėžimų analizės, vienos bendros regiono sampratos nėra. Apibrėžimai priklauso nuo akcentuojamos srities, vertinimo kriterijų. Apibendrinant mokslininkų pateiktus regiono apibrėžimus, galima teigti, kad regionas suprantamas kaip teritorinis vienetas, išskirtas pagal pasirinktą(-us) vertinimo kriterijų(-us).

2. Regionų ekonominį augimą nagrinėjančios teorijos

Ekonomikos augimui, konkurencingumo didinimui įtakos turintys veiksniai analizuoti Lietuvos mokslininkų (Banytė, Salickaitė, 2008; Čiegis et al., 2009; Pukelienė, Maksvytienė, 2008; Snieška, Bruneckienė, 2009; Bruneckienė, Krušinskas, 2011; Rutkauskas, 2008 ir kt.). Tačiau, atlikus mokslinę literatūros šia tematika analizę, pastebima, kad ekonomikos augimą lemiančių veiksnių analizė yra labiau nacionalinio, o ne regioninio lygmens. Regionų plėtros teorijos išsamiai nagrinėtos A. Kilijonienės ir J. Bruneckienės (2011), A. Kilijonienės, Ž. Simanavičienės (2010), G. Burbulytės (2005), D. Štreimikienės (2001) darbuose. Būtina pažymėti, kad praktinis regionų plėtros teorinių teiginių taikymas ir augimo veiksnių identifikavimas, juolab ekonominio augimo vertinimo problematika yra labai mažai nagrinėta sritis. J. Bradley (2006) akcentuoja, kad empiriniai augimo tyrimai daugiausiai skirti ir nagrinėja bendrą situaciją tarp valstybių, o ne išskaidytą ir konkrečios šalies regionų pagrindu.

XX a. valstybės augimo modeliai, tiesiogiai pritaikomi regionams, įvairiais aspektais nagrinėti daugelio ekonominės plėtros teorijos kryptių mokslininkų. Plačiausiai taikytos visuomenės raidos etapų, urbanizacijos masto, endogeninės ekonomikos plėtros teorijos. Z. O. Atkočiūnienė ir bendraautoriai (2010) teigia, kad visuomenės raidos etapų teorijoje akcentuojami tradiciniai regionų plėtros šaltiniai ir bandoma atrasti ekonominės plėtros ryšį su pramonės ir užimtumo struktūromis. Šių autorių teigimu, kartu su šia teorija galima nagrinėti ir išteklių požiūrio bei eksportu pagrįstas teorijas, kurios akcentuoja, kad regiono varomoji jėga yra užsienio paklausa specializuotam regiono eksportui, o struktūriniai eksporto pokyčiai turi būti sisteminiai. Neišsivysčiusių regionų plėtra pagrįsta žemės ūkio, medžioklės, žvejybos, naudingųjų iškasenų išteklių eksportu.

Reikalauta, kad ekonominio augimo teorijos paaiškintų kai kurių šalių turtingumo ir greitesnio augimo priežastis. Ekonominio augimo priežasčių nustatymas po Antrojo pasaulinio karo buvo ypač svarbi užduotis (Moon, Lee, 2013). XVIII–XIX a. Anglijoje vykusio pramoninės revoliucijos, ankstyvųjų novatoriškų gamybos metodų taikymas Didžiojoje Britanijoje, Prancūzijoje, Šiaurės Amerikoje, Vokietijoje ir Japonijoje, Pietų Korėjos ir Taivano sėkmingas perėjimas į industrinių valstybių grupę paskatino šių valstybių ekonominį augimą. P. Murias ir bendraautoriai (2012) analizavo Italijos ir Ispanijos regionų augimą, jų teigimu, vietos ir regioniniai procesai daro didelę įtaką regionų ekonominei gerovei. Pavyzdžiui, Italijoje regioninė ar vietos dinamika tapo svarbi ne tik dėl decentralizacijos ir dėl to, kad sustiprėjo regioninės valdymo struktūros, bet ir dėl padidėjusio įmonių konkurencingumo, kuris glaudžiai susijęs su kitų tai pačiai pramonės šakai priklausančių įmonių veikla inovacijų ir rinkodaros srityse.

W. Moon ir J. M. Lee (2013) teigimu, akivaizdu, kad industrializacija labiausiai paveikė plėtrą nagrinėju- sių pirmos kartos ekonomistų darbus. Ankstyvuosiuose augimo modeliuose dažnai akcentuojamas taupymo ir kapitalo kaupimo vaidmuo industrializacijos procese (Rosenstein-Rodan, 1943; Moon, Lee, 2013). Nors kai kurios ankstyvosios plėtros teorijos 1950–1960 metais daugiausiai nagrinėjo, kaip taupymo ir kapitalo kaupimo normos keičia ekonomikos struktūrą, kai kurie ekonomistai (Harrod, 1939; Domar, 1946; Solow, 1956 ir kt.) pradėjo nagrinėti siauresnę nei plėtra koncepciją – modeliavo ekonomikos augimo procesą. R. F. Harrod ir E. D. Domar sukūrė paprastą augimo modelį, kuriame augimo tempus lemia taupymo ir kapitalo normos (Harrod, 1939; Domar, 1946). R. M. Solow (1956) išplėtė augimo modelį, į jį įtraukdamas darbo veiksnį ir technologinius pokyčius. Mažėjanti kapitalo grąža, pastovi pusiausvyra, ekonomikos au- gimo normos jo modelyje nustatomos išoriškai. Šios prielaidos leido generuoti išvadas, kad besivystančios šalys turėtų augti sparčiau nei išsivysčiusios. Taip tarp šalių bus pasiekta pajamų konvergencija. M. Wang (2009) teigimu, endogeninė teorija, ypač technologijų tobulinimas arba inovacijos, yra darnaus ekonomikos augimo variklis.

R. Almeida (2007) pabrėžia, kad ekonomikoje, įskaitant ir regionų ekonomiką, labai svarbus sudėtinių ekonominių aspektų ir vietos konkurencijos augimo supratimas. Autorės teigimu, nors dėl šių aspektų dis- kutuojama jau seniai, empiriniai darbai pasirodė tik pastaraisiais metais. Pirmasis *masto ekonomijos* sąvoką aiškinant ūkinės veiklos svarbą aglomeracijoje pavartojo A. Maršal (1890). Šios koncepcijos pagrindinė idėja – įmonėms būtų naudingiau pradėti gamybą vietovėje, kurioje susitelkusios kitos tos pačios pramonės šakos įmonės. Tai būtų paprasčiau dėl tokių priežasčių kaip tarpinės prekės, specializuota darbo jėga, didesnė produktų paklausa ir žinių sklaidos prieinamumas vietinėje aplinkoje. R. Almeida (2007) pažymi, kad pasta- rųjų metų literatūroje, analizuojančioje išorinius augimo modelius, kaip ekonomikos augimo varomoji jėga pabrėžiami tokie išoriniai veiksniai kaip technologinės naujovės.

Pirmosios kartos plėtros ekonomistų modeliai paveikė supratimą, kaip galėtų pradėti sparčiau augti valstybių ekonomikos. Šios kartos modelių atstovai pabrėžė industrinio sektoriaus taupymo ir kapitalo kaupimo normų įtaką ekonominiam augimui. Tikėta, kad vyriausybių vaidmuo kaupiant kapitalą, investuojant į moks- linius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, skleidžiant naujas technologijas, subsidijuojant pramonės sektorių pagreitins industrializacijos procesą. Šie modeliai buvo labai sėkmingi aprašant ekonomikos plėtrą, tačiau pateikti politiniai pasiūlymai, kaip besivystančioms valstybėms sparčiau plėtotis ir pasivyti išsivysčiusias šalis, patyrė nesėkmę. Pabrėžtina, kad nenustatyta besivystančių ir išsivysčiusių šalių pajamų konvergencija. Todėl pradėti kurti antrosios kartos modeliai.

Antrosios kartos modelių atstovai (Lucas, 1988; Romer, 1986, 1990; Schults, 1961; Williamson, 2000) atkreipė dėmesį į siauresnes sąvokas, tokias kaip žmogiškojo kapitalo ekonomika, *rinkos* ir *institucijos*, *prekyba* ir *globalizacija*. Šios naujos sąvokos rodo fundamentalų perėjimą nuo *plačios plėtros* sąvokos prie mikrolygmens išsivystymo skirtumų ypatybių.

R. E. Lucas (1988) sukūrė modelį, kuris atskleidžia, kad pajamos tarp pirmaujančių ir vėliau pradėsian- čių augti regionų konverguos dėl žinių (žmogiškojo kapitalo) sklaidos. Šio modelio prielaida ta, kad vėliau pradėjusiems augti regionams pasivyti pirmaujančiuosius industrializacijos procese prireiks mažiau laiko. Akcentuotina, kad realybėje daugelyje besivystančių valstybių sudaromos technologijų perdavimo kliūtys. Taigi R. E. Lucas (1988) numatytas konvergencijos procesas automatiškai nevyksta. Vėliau pradėję augti regionai turi turėti kvalifikuotos darbo jėgos, kuri gebėtų taikyti naujausias technologijas konkrečioje aplin- koje.

1980–1990 m. laikotarpio ekonominio augimo literatūra nurodo, kad ilgalaikį ekonominį augimą lemia: politinis stabilumas; valdymo institucijos; technologinė pažanga; inovacijos, idėjos; materialus ir nemate- rialus (socialinis, fizinis ir žmogiškasis) kapitalas; atvirumas (prekyba); tiesioginės užsienio investicijos, geografija ir kultūra / istorija. Išskirti ekonominio augimo veiksniai gali lemti tiek paskirų valstybių, tiek ir regionų tose valstybėse ekonominį augimą. W. S. Liu ir F. W. Agbola (2014) teigimu, tiesioginių užsienio investicijų poveikis regionų ekonomikos augimui ir plėtrai priklauso nuo ekonominės ir socialinės aplinkos stabilumo. Ekonominė ir socialinė aplinka, atsižvelgiant į vietinės rinkos ir regioninę politiką, įvairiose šalyse, regionuose ir net provincijose gali skirtis. X. Liu ir bendraautoriai (2009) pažymi, kad empiriniai

tyrimai, analizuojantys tarptautinės prekybos, tiesioginių užsienio investicijų ir augimo ryšius, kildinami iš neoklasikinės ir endogeninio augimo teorijų. Neoklasikiniame augimo modelyje augimo varomąją jėgą laikomas kapitalo kaupimas. Tiesioginės užsienio investicijos, kaip gamybos veiksnys, didina investicijas, efektyvumą ir skatina augimą vidutiniu laikotarpiu. Tuo tarpu endogeninio augimo modeliuose įvertinamas ryšys tarp ilgalaikio augimo ir technologinės pažangos. X. Liu ir bendraautorių (2009) teigimu, tiesioginės užsienio investicijos gali visam laikui padidinti augimo tempus investicijas pritraukiančioje šalyje dėl technologijų perdavimo bei informacijos sklaidos. Be to, A. Purju ir E. Branten (2013) pažymi, kad naujų technologijų prieinamumo didėjimas regione gali paskatinti bendradarbiavimą.

P. Churski ir J. Dominiak (2014) teigimu, augimo poliaus teorija labiausiai tinka aiškinti dvejopus vystymosi procesus erdvėje, kuri suskirstyta į ekonomikos augimo ir stagnacijos sritis. Keliant teorines prielaidas atsižvelgiama į kintančias socialines ir ekonomines kryptis. Šiais laikais, P. Churski ir J. Dominiak teigimu, „pagrindinės netolygaus augimo sąvokos kildinamos iš daugybės koncepcijų, pradedant Myrdal regionine poliarizacija, Hirschman sektorių ir regionų poliarizacija, Boudevill poliarizuoto regiono samprata, Paenlinck regioninės poliarizacijos koncepcija, Friedman centro ir periferijos teorija, Romer, Lucas naująja endogeninio augimo teorija, Krugman naujosios ekonominės geografijos teorija ir baigiant Molle ir Cappelin naujosios endogeninio augimo politikos koncepcija“ (Churski, Dominiak, 2014: 1145). Visos nurodytos teorinės koncepcijos turi bendrą bruožą – jose kaip pagrindinis augimo veiksnys nagrinėjamos inovacijos. M. Porter (1990) pateikė svarbų trijų etapų ekonomikos augimo modelį: augimą skatina pagrindiniai gamybos veiksniai (veiksnių skatinamas augimas); augimas, besiremiantis investicijomis (investicijų skatinamas augimas); augimas, pagrįstas inovacijomis (inovacijų skatinamas augimas). Mokslininko teigimu, regiono augimo ir konkurencingumo rezultatai priklauso nuo gebėjimo diegti naujoves ir yra pagrindinis regionų plėtros ar augimo skirtumų šaltinis. P. Churski ir J. Dominiak (2014) pažymi, kad inovacijos gali paveikti žmogiškojo ir socialinio kapitalo kokybę, lemti regiono ekonominį augimą, ypač jei sukauptos ekonomiškai augančiuose regionuose.

A. Liučvaitienė ir K. Peleckis (2011) analizavo konkurencinio pranašumo didinimą globalioje rinkoje, jų teigimu, vienos ūkio šakos ar šalies aukštas augimo lygis nemažina kitų ūkio šakų, regionų ar šalių gyvenimo lygio. Tačiau tokios išvalgos galimos tik trumpuoju laikotarpiu, nes ilgo laikotarpio perspektyvoje galimi nuostoliai dėl įvairių veiksnių, taip pat ir dėl importuojamų produktų paklausos. Ekonominis augimas atviroje rinkoje priklauso nuo pasaulinės paklausos augimo ir gamintojų sugebėjimo, įgijus konkurencinį pranašumą, konkuruoti su kitomis šalimis ar regionais. Ši samprata labai paprasta, įvertinamas tik paprastas pasiūlos ir paklausos modelis bei jo sudėtinių dalių sąveika, siekiant konkurencinio pranašumo ir prisidėti prie ekonominio augimo.

E. Lopez-Baso ir bendraautoriai (2014), kaip ir L. de Dominicis (2014), teritoriškai analizavo individų nelygybę bei ekonominį augimą. Šie mokslininkai pabrėžė, kad sukūrus neoklasikinį augimo modelį tendencija taikyti erdvinius ekonometrinius modelius tiriant Europos regionų konvergenciją stiprėjo. Mokslininkų darbai remiasi augimo modeliu, kuris patobulintas C. Ertur ir W. Koch (2007) ir skirtas modeliuoti technologinę priklausomybę pasaulio mastu. Modelis remiasi pradiniu Solow-Swan augimo modeliu, į jį įtraukiant tokius išorinius kintamuosius kaip fizinis kapitalas ir žinios. Akcentuotinas regionų ekonominis augimas, susijęs su regiono aglomeracija. Taikant modelį 188 Europos regionams, nustatyta, kad mažiau išsivysčiusiuose regionuose aglomeracija (pajamų koncentracija) teigiamai veikia ekonominį augimą. E. Lopez-Baso ir bendraautoriai (2014), remdamiesi atliktų tyrimų duomenimis, teigia, kad konvergencijos procesas (ir regioninis augimas bendrąja prasme) labai skiriasi ir priklauso nuo skirtingų išsivystymo lygių / stadijų. Be to, nustatyta, kad konvergencijos greitis laikui bėgant neišlieka pastovus. Akcentuotina ir regionų konvergencijos intensyvumo sąsaja su nacionaline plėtra.

Tuo tarpu A. Mairate (2006) teigia, kad regionų ekonominiam augimui, taip pat ir regiono konkurencingumui bei užimtumui, didelę įtaką daro Europos Sąjungos Struktūrinių fondų lėšos. H. F. Eckey ir bendraautoriai (2007) analizavo regioninės konvergencijos procesus Vokietijoje ir nustatė, kad lėtesnį Rytų Vokietijos ekonominį augimą lėmė žemas produktyvumo lygis, struktūrinės priežastys, skirtingi sektorių modeliai, ma-

žas kapitalo intensyvumas, silpnos įmonių rinkos pozicijos ir netinkama pramonės politika, vykdyta teikiant subsidijas fiziniam kapitalui.

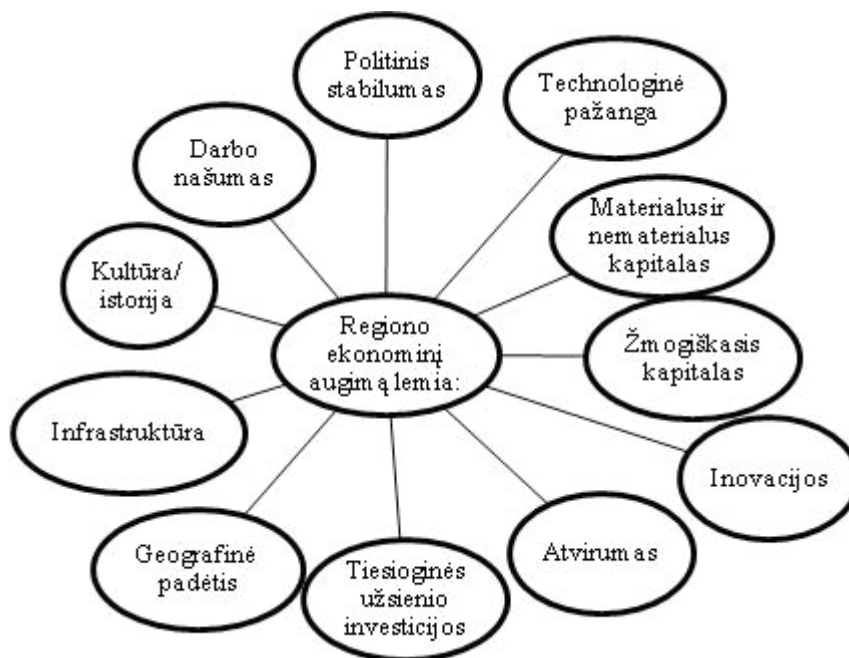
Tuo tarpu L. Dijkstra ir bendraautoriai (2013) teigia, kad nacionalinės ir regionų ekonomikos augimas iš dalies priklauso nuo gamybos veiksnių judėjimo tarp regionų laisvės. Tarpregioninis veiksnių judrumas būtinas, siekiant užtikrinti, kad valstybės priartėtų prie savo erdvinių kainų pusiausvyros sąlygų, taip rinkos veikiamas išteklių persikirstymas didins produktyvumą.

A. A. Batabyal ir P. Nijkamp (2013) analizavo endogeninio augimo modelį, siekdami parodyti, kad visuminė našumo augimo dispersija priklauso nuo bendrųjų inovacijų pateikimo normos ir išteklių dalies, išleistos kuriant naujas inovacijas. Augant visuminiam našumui, didinama pramonės sektoriaus lyderės užimama rinkos dalis. L. Garicano ir E. Rossi-Hansberg (2012) taikytas augimo modelis atskleidė: nors informacinių technologijų pažanga skatina ekonomikos augimą, ryšių technologijų tobulinimas gali lėtinti augimo procesą ar net lemti stagnaciją.

Z. O. Atkočiūnienės ir bendraautorių (2010) teigimu, siekiant apibrėžti ekonomikos plėtros įtaką augimo procesui regione, skiriami penki esminiai ekonominės veiklos veiksniai:

- žmogiškųjų išteklių plėtra;
- technologijų ir socialinių inovacijų kūrimas;
- transporto ir ryšių infrastruktūros tobulinimas;
- kapitalo rinkos plėtotė;
- šiuolaikinių valdymo metodų taikymas.

Šiais laikais, sparčiai keičiantis ekonomikoms, silpnėjant valstybių sienoms, regionams persipinant ir sudarant didesnius junginius, regioninėje politikoje svarbus vaidmuo tenka žmogiškųjų išteklių potencialui bei žinių kūrimui. Pagrindinė ekonomikos varomoji jėga – žmogiškieji ištekliai ir sukauptos žinios, kurios tampa galingu įrankiu, padedančiu regionams nustatyti jų stipriąsias ir silpnąsias vietas bei jas įvertinti (Atkočiūnienė ir kt., 2010; Yeo, 2010; Batabyal, Nijkamp, 2013; D'Agostino, Scarlato, 2013).

1 pav. Regiono ekonominį augimą lemiantys veiksniai

Šaltinis: sudaryta autorių

A. A. Batabyal ir P. Nijkamp (2013), G. D'Agostino ir M. Scarlato (2013) akcentuoja, kad žinios šiais laikais yra „atsakingos“ už daugelio regionų ekonomikų augimą, bei nurodo, kad aukštos kvalifikacijos

darbuotojai yra pagrindiniai tokių paslaugų kaip žinios teikėjai. Kitaip tariant, galima teigti, kad žmogiškasis kapitalas regione tiesiogiai veikia galutinio vartojimo prekių gamybą. J. C. Cuaresma ir bendraautoriai (2014) nustatė, kad greičiau auga tie regionai, kuriuos sudaro valstybių sostinės, ir tie, kuriuose darbo jėga labiau kvalifikuota (ypač Vidurio ir Rytų Europos valstybėse). Todėl nekelia nuostabos faktas, kad sėkmingas regionų ekonominis augimas galimas, kai investuojama į žmogiškąjį kapitalą, kaip ir į kitus regionų ekonominį augimą skatinančius veiksnius, kurie pavaizduoti 1 paveiksle. Žmogiškojo kapitalo svarbą regionų ekonominiam augimui pabrėžė ir F. F. Eckey su bendraautoriais (2007), Solow modelį papildydami žmogiškojo kapitalo veiksmu. Tačiau šie mokslininkai pabrėžia, kad įvertinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą ir jų atsipirkimą labai sudėtinga.

Žinių ekonomikos idėjas, Z. O. Atkočiūnienės ir bendraautorių (2010) teigimu, kelia ir endogeninė plėtros teorija, atsiradusi tik praėjusiam dešimtmetyje. Ji akcentuoja kvalifikuotų specialistų ugdymo, naujų technologijų, ekonominio atvirumo ir efektyvaus valstybinio reglamentavimo svarbą regionų plėtros procesams, ir yra tinkama vystymosi alternatyva industriniu požiūriu jaunoms šalims ar regionams. Sąlygas tokio tipo plėtrai turėtų sudaryti šalių vyriausybės, didindamos ekonominį atvirumą, skatindamos investicijas į žmogiškųjų išteklių potencialo efektyvų išnaudojimą.

R. Ezcurra (2009) teigia, kad Europos Sąjungoje pasiekta pažanga gali būti siejama su endogeninio augimo teorijos atsiradimu devintojo dešimtmečio viduryje. Šių modelių prielaidos leidžia suformuluoti išvadą, kad greičiau auga ekonomiškai turtingi regionai, o laikui bėgant teritorinės pusiausvyros skirtumai tik didės. Šio autoriaus teigimu, regionų ekonominiam augimui turi įtakos daug veiksnių. Paminėtini šie: ekonominės veiklos rūšis, struktūrinių pokyčių procesai, turima infrastruktūra, žmogiškasis kapitalas, technologijų ir inovacijų pajėgumai, Europos regioninė politika, rinkos potencialas, erdviniai skirtumai ir socialinis kapitalas.

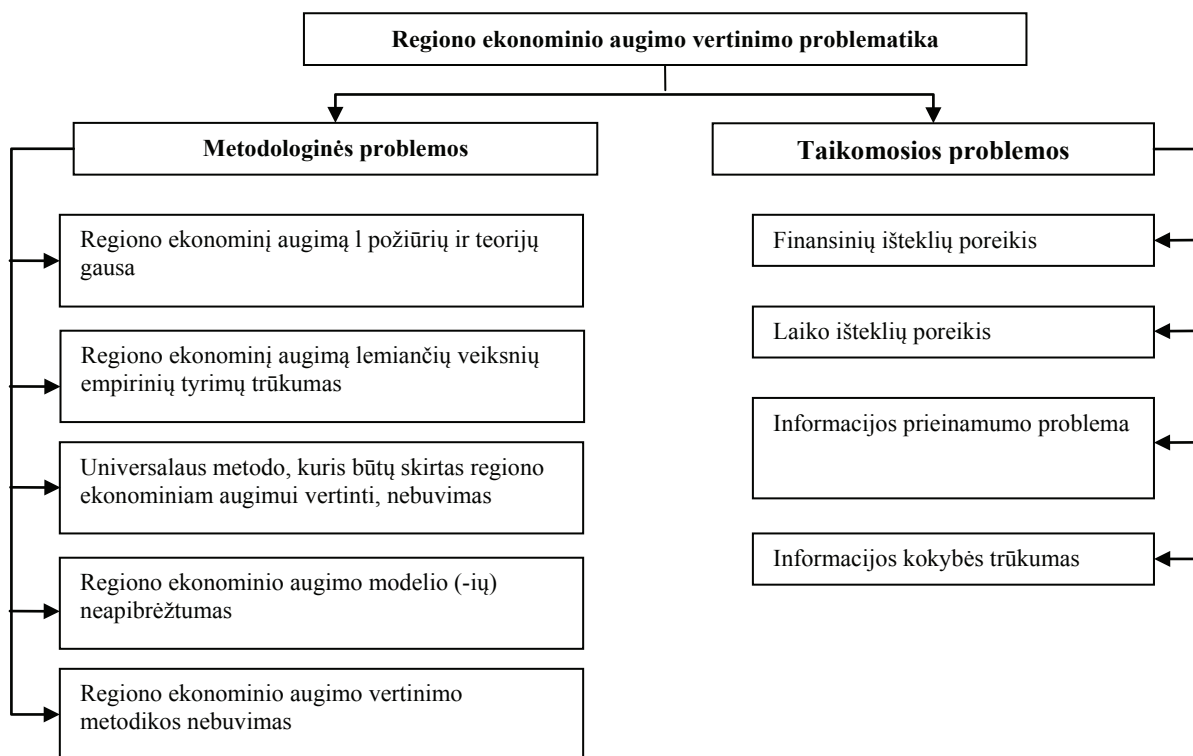
G. D'Agostino ir M. Scarlato (2013) pabrėžia, kad inovatyvi veikla taip pat prisideda prie regiono ekonominio augimo. Akcentuotina, kad regioninis augimas glaudžiai susijęs su inovatyvių verslininkų veikla. T. Gries ir W. Naude (2009) akcentuoja, kad verslumas yra svarbi regionų ekonomikos augimo ir vystymosi prielaida, pabrėžia, kad jis gali būti matuojamas statistiškai, įvertinant įsidarbinimo (angl. *self-employment*) lygį.

Regionų ekonominį augimą, M. Bosker (2007) teigimu, gali spartinti ūkinės veiklos klasterizacijos efektas, pasiekiamas skleidžiant žinias ir plečiant vietos gamintojų bei vartotojų rinkas. Autorius pažymi, kad endogeninio augimo teorijos ignoruoja klasterizacijos proceso įtaką ekonominiam augimui, dėmesį sutelkdamas į technologijų plėtros veiksnius.

Apibendrinant analizuotas regionų ekonominio augimo teorijas, galima teigti, kad jose akcentuojama būtinybė sudaryti palankias sąlygas ekonominiam regiono augimui, teorijos orientuotos į ekonomikos sektorių modernizavimą ir tarptautinio verslo plėtrą. Naujuose regionų plėtros teorijų modeliuose matoma ryški ekonomikos, valdymo ir kitų šiuolaikinių socialinių koncepcijų integracija. Tai atsiskleidžia klasterio ir endogeninėje plėtros teorijose, kuriose akcentuojamas socialinių regionų plėtros tikslų ir ekonominių siekių derinimas. Regiono gebėjimas užtikrinti aukštesnį gyvenimo lygį jo žmonėms priklauso nuo ilgalaikio ekonominio augimo tempo. Ilguoju laikotarpiu net ir nedidelis ekonominio augimo tempų skirtumas tarp regionų gali lemti didelių individų pajamų skirtumus. Tačiau būtina pažymėti, kad nėra vieno universalaus metodo, kuris galėtų užtikrinti regiono ekonominį augimą ir būtų tinkamas visomis aplinkybėmis. Juolab kad skirtingos regionų ekonomikos augimo teorijos nesuderinamos tarpusavyje, tačiau vienos teorijos empirinis pagrindimas nebūtinai reiškia, kad kita teorija yra klaidinga.

3. Regionų ekonominio augimo vertinimo problematika

Išanalizavus regionų plėtros teorijas ir regionų ekonominį augimą skatinančius veiksnius, galima skirti kelias regiono ekonominio augimo vertinimo problemas. Regiono ekonominio augimo vertinimo problematika siejama su teoriniais ir praktiniais apribojimais, kurie pavaizduoti 2 paveiksle.

2 pav. Regiono ekonominio augimo vertinimo problemos

Šaltinis: sudaryta autorių

Kaip matyti iš 2 paveikslo, regiono ekonominio augimo vertinimui daugiausiai įtakos turi teoriniai apribojimai (arba metodologinės problemos). Pirmoji metodologinė problema yra *regiono*, kaip sąvokos, neapibrėžtumas. Būtina pažymėti ir tai, kad įvairios regionų plėtros teorijos akcentuoja skirtingus regiono ekonominį augimą skatinančius veiksnius. Be to, šios teorijos tarpusavyje nesuderinamos. Mokslinėje literatūroje taip pat empiriškai nepagrįsta, regionai turi konvergavimo ar divergavimo tendenciją. Pažymėtinas ir universalus metodo, vertinant regiono ekonominį augimą, nebuvimas. Akcentuotina ir tai, kad empiriniai ekonomikos augimo matavimo modeliai susiję su modelio neapibrėžtumo problema. Sudėtinga pasirinkti tinkamus kintamuosius ir modelio specifikaciją, įvertinti tam tikrų veiksnių įtaką galutiniam regionų ekonomikos augimui. Pasak J. C. Cuaresma ir bendraautorių (2014), regionų ekonomikos augimui vertinti dažnai taikomas Bayesian vidurkio modelis (angl. *Bayesian model averaging*), Bayesian klasikiniai vidurkio įvertinimai (angl. *Bayesian averaging of classical estimates – BACE*), šis metodas remiasi mažiausių kvadratų vertinimu, imtyje dominuoja modelio koeficientai, tiesiogiai susiję su Bayesian informacijos kriterijumi (angl. *Bayesian information criterion – BIC*). Mokslinėje literatūroje vis dar nėra modelio, kuris įvertintų augimo veiksnių neapibrėžtumą regionų plėtros teorijose.

Dažnai regionų ekonominio augimo skirtumams vertinti naudojamas BVP vienam gyventojui rodiklis, nors jis tiksliai neatskleidžia ekonominio augimo. Todėl P. Murias ir bendraautoriai (2012) regionų ekonominį augimą siūlo sieti su regiono ekonomine gerove. Šie autoriai remiasi prielaidomis, kad į regionų ekonominės gerovės vertinimus reikėtų įtraukti ne tik einamųjų pajamų, bet ir ateities kartų lygį. Akcentuotina, kad P. Murias ir bendraautorių (2012) pateiktas regionų ekonominės gerovės modelis padeda įvertinti ir subjektyvius veiksnius, kurie susiję su vietos ir regionų vystymosi prigimtimi bei pobūdžiu. Remiamasi keturių dimensijų sistema, kuri apima vartojimo gebėjimus, kaupimą, pajamų paskirstymo lygybę ir ekonominį saugumą. Šie veiksniai vertinami ne kaip baigtiniai, o kaip daugiamačiai ekonominės gerovės komponentai.

Vartojimo gebėjimai kildinami iš prielaidos, kad konkretaus regiono ekonominė gerovė priklauso nuo gamybos išteklių (prekių ir paslaugų), skirtų dabartinės kartos vartojimui. Pažymėtina, kad kiekvieno konkretaus regiono ekonominė gerovė priklauso ne tik nuo dabartinio vartojimo pajėgumų, bet ir nuo eko-

nominio bei technologinio kapitalo sukaupimo ir perdavimo ateities kartoms žinių perdavimo ir privačios nuosavybės forma.

Akcentuotina ir tai, kad bendros pajamos negali įvertinti regionų ekonominės gerovės, nes, L. Murias ir bendraautorių (2012) teigimu, pajamų lygybė skatina augimą, tuo tarpu nelygybė veikia priešingai. Todėl pabrėžiamas pajamų paskirstymo sąžiningumo aspektas. Be to, skiriasi ir individų viso gyvenimo vartojimo principai. Kadangi pajamų srautai gali skirtis, individų dabartinio vartojimo ketinimus riboja esamos ir numatomos būsimos pajamos.

Kiekvienas regionas turi sau būdingą „konkurencingumo profilį“, kuris priklauso nuo jo istorijos, tradicijų ir vertybių sistemos, regioninių institucijų bei strateginių sprendimų rezultato. Be to, kaip pažymi V. Navickas ir A. Malakauskaitė (2010), regionų ekonomikos augimo ir konkurencingumo procesą lemia trys pagrindiniai mechanizmai: technologinė pažanga, viešųjų institucijų išsivystymo lygis ir makroekonominė aplinka. Šių autorių teigimu, technologinė pažanga laikytina kritiniu augimo konkurencingumo veiksmu (ir vieninteliu ilgalaikio augimo veiksmu), tačiau technologinės pažangos šaltiniai įvairiose šalyse gali skirtis.

Galima konstatuoti, kad regiono ekonominį augimą nagrinėjančių teorijų gausa, vieningo modelio ar metodikos nebuvimas bei neapibrėžtumas lemia regiono ekonominio augimo vertinimo metodologines problemas.

Prie regiono ekonominio augimo vertinimo paminėtinos ir taikomosios problemos: finansinių ir laiko išteklių poreikis, informacijos prieinamumo ir kokybės problema. Siekiant įvairiapusiškai įvertinti regiono ekonominį augimą, nustatyti šiam augimui didžiausią įtaką darančius veiksmus, reikia remtis ne vienu ekonominio augimo modeliu ir sukurti detalią vertinimo metodiką. Taigi susiduriama su laiko išteklių ribotumu. Akcentuotinas ir statistinių duomenų gavimo operatyvumas, kuris taip pat sietinas ir su informacijos prieinamumu ir kokybe. Kuo detaliau siekiama įvertinti regiono ekonominį augimą, tuo daugiau finansinių išteklių reikės norint tokį vertinimą atlikti. Jeigu regiono ribos nustatomos platesniame geografiniame kontekste, ypač svarbus tampa informacijos prieinamumo ir kokybės klausimas.

Apibendrinant regiono ekonominio augimo vertinimo problematiką, galima teigti, kad regiono ekonominio augimo vertinimo procesas yra imlus laikui ir finansiniams ištekliams. Pagrindinės metodologinės regiono ekonominio augimo vertinimo problemos yra ekonominį augimą nagrinėjančių teorijų gausa ir jų tarpusavio nesuderinamumas, ekonominio augimo modelio neapibrėžtumas, vieningos metodikos nebuvimas.

Išvados

Vienos bendros regiono sampratos nebuvimas lemia ir regiono ekonominio augimo vertinimo sunkumus. *Regiono* sąvokos apibrėžimai priklauso nuo akcentuojamos srities ir vertinimo kriterijų. Bendrąja prasme regionas suprantamas kaip teritorinis vienetas, išskirtas pagal pasirinktą(-us) vertinimo kriterijų(-us).

Regionų plėtros teorijose akcentuojamas palankių sąlygų ekonominiam regiono augimui sudarymas. Naujuose regionų plėtros teorijų modeliuose matoma ryški ekonomikos, valdymo ir kitų šiuolaikinių socialinių koncepcijų integracija. Tai atsiskleidžia klasterio ir endogeninėje plėtros teorijose, kuriose akcentuojamas socialinių regionų plėtros tikslų ir ekonominių siekių derinimas. Regiono gebėjimas užtikrinti aukštesnį gyvenimo lygį jo žmonėms kritiškai priklauso nuo ilgalaikio ekonominio augimo tempo. Ilguoju laikotarpiu net ir nedidelis ekonominio augimo tempų skirtumas tarp regionų gali lemti individų vidutinių pajamų skirtumus.

Regiono ekonominio augimo vertinimo procesas yra imlus laikui ir finansiniams ištekliams. Pagrindinės metodologinės regiono ekonominio augimo vertinimo problemos – tai ekonominį augimą nagrinėjančių teorijų gausa ir jų tarpusavio nesuderinamumas, ekonominio augimo modelio neapibrėžtumas, vieningos metodikos nebuvimas, regiono ekonominį augimą veikiančių veiksmų empirinių tyrimų trūkumas, vieno universalaus metodo, kuris galėtų užtikrinti regiono ekonominį augimą ir būtų tinkamas visomis aplinkybėmis, nebuvimas.

Literatūra

- Almeida, R. (2007). Local economic structure and growth. *Spatial Economic Analysis*, Vol. 2, No. 1, p. 65–90.
- Atkočiūnienė, Z. O., Gineitienė, Z., Žiogelytė, L. (2010). Regionų plėtra: Žmoniškųjų išteklių potencialas. *Viešasis administravimas*, Vol. 25–26, No. 1–2, p. 44–52.
- Ayala, L., Jurado, A. (2011). Pro-poor economic growth, inequality and fiscal policy: The case of spanish regions *Regional Studies*, Vol. 45, No. 1, p. 103–121.
- Banytė, J., Salickaitė, R. (2008). Successful diffusion and adoption of innovation as a means to increase competitiveness of enterprises. *Inžinerinė ekonomika – Engineering Economics*, Vol. 56, No. 1, p. 48–56.
- Batabyal, A. A., Nijkamp, P. (2013). Human capital use, innovation, patent protection, and economic growth in multiple regions. *Economics of Innovation and New Technology*, Vol. 22, No. 2, p. 113–126.
- Bellamy, J., Meppem, T., Goddar, R., Dawson, S. (2003). The changing face of regional governance for economic development: implications for local government. *Sustaining Regions*, Vol. 2, No. 3, p. 7–17.
- Bosker, M. (2007). Growth, agglomeration and convergence: A space-time analysis for european regions. *Spatial Economic Analysis*, Vol. 2, No. 1, p. 91–100.
- Bradley, J. (2006). Evaluating the impact of european union cohesion policy in less-developed countries and regions. *Regional Studies*, Vol. 40, No. 2, p. 189–200.
- Bruneckienė, J., Kilijonienė, A. (2011). Lietuvos regionų konkurencingumo klasterinė analizė. *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, Vol. 25, No. 1, p. 60–69.
- Bruneckienė, J., Krušinskas, R. (2011). ES struktūrinės paramos įtakos Lietuvos regionų plėtrai ir išsivystymo netolygumams mažinti vertinimas. *Ekonomika ir vadyba*, No. 16, p. 127–136.
- Bruneckienė, J., Palekienė, O. (2012). Lietuvos-Latvijos pasienio regiono ekonominės-socialinės plėtros vertinimo specifika ir metodologinės gairės. *Economics and Management*, Vol. 17, No. 3, p. 952–962.
- Burbulytė, G. (2005). Regioniniai tyrimai visuomeninėje geografijoje: metodologinių požiūrių kaita. *Geografija*, Vol. 41, No. 2, p. 51–58.
- Churski, P., Dominiak, J. (2013). The impact of innovations on growth and stagnation regions in Poland. *European Planning Studies*, Vol. 22, No. 6, p. 1143–1164.
- Clement, K. (2004). Structural fund programmes as instruments for sustainable regional development. *Innovation: the European Journal of Social Sciences*, Vol. 17, No. 1, p. 43–60.
- Cuaresma, J. C., Doppelhofer, G., Feldkircher, M. (2014). The determinants of economic growth in European regions. *Regional Studies*, Vol. 48, No. 1, p. 44–67.
- Čiegis, R., Ramanauskienė, J., Startienė, G. (2009). Theoretical Reasoning of the Use of Indicators and Indices for Sustainable Development Assessment. *Inžinerinė ekonomika – Engineering Economics*, Vol. 63, No. 3, p. 33–40.
- D’agostino, G., Scarlato, M. (2013). Innovation, socio-institutional conditions and economic growth in the italian regions. *Regional Studies*, p. 1–21.
- De Dominicis, L. (2014). Inequality and growth in european regions: Towards a place-based approach. *Spatial Economic Analysis*, Vol. 9, No. 2, p. 120–141.
- Dijkstra, L., Garcilazo, E., McCann, P. (2013). The economic performance of european cities and city regions: Myths and realities. *European Planning Studies*, Vol. 21, No. 3, p. 334–354.
- Domar, E. D. (1946). Capital expansion, rate of growth, and employment. *Econometrica*, Vol. 14, p. 137–147.
- Eckey, H., Kosfeld, R., Türck, M. (2007). Regional convergence in germany: A geographically weighted regression approach. *Spatial Economic Analysis*, Vol. 2, No. 1, p. 45–64.
- Ertur, C., Koch, W. (2007). Technological interdependence and spatial externalities: theory and evidence. *Journal of Applied Econometrics*, Vol. 22, p. 1033–1062.
- Ezcurra, R. (2009). Does income polarization affect economic growth? The case of the European regions. *Regional Studies*, Vol. 43, No. 2, p. 267–285.
- Garicano, L., Rossi-Hansberg, E. (2012). Organizing growth. *Journal of Economic Theory*, Vol. 147, p. 623–656.
- Genaro, D., Melchor, E. (2010). The impact of the tertiarization process in spanish economic growth from a regional perspective. *The Service Industries Journal*, Vol. 30, No. 3, p. 359–374.
- Gries, T., Naudé, W. (2009). Entrepreneurship and regional economic growth: Towards a general theory of start-ups. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, Vol. 22, No. 3, p. 309–328.
- Harrod, R. F. (1939). An essay on dynamic theory. *Economic Journal*, Vol. 49, p. 14–33.
- Jussila, I., Kotonen, U., Tuominen, P. (2007). Customer-owned Firms and the Concept of Regional Responsibility: Qualitative Evidence from Finnish Co-operatives. *Social Responsibility Journal*, Vol. 3, No. 3, p. 35–43.
- Kilijonienė, A., Simanavičienė, Ž. (2010). Regionų plėtros teorijų taikymas: Lietuvos atvejis. *Ekonomika ir vadyba*, No. 15, p. 93–99.

- Kilijonienė, A., Bruneckienė, J. (2011). Regionų ekonomikos konvergencija ir divergencija ekonominės krizės kontekste. *Ekonomika ir vadyba*, No. 16, p. 189–196.
- Liu, W. S., Agbola, F. W. (2014). Regional analysis of the impact of inward foreign direct investment on economic growth in the Chinese electronic industry. *Applied Economics*, Vol. 46, No. 22, p. 2576–2592.
- Liu, X., Shu, C., Sinclair, P. (2009). Trade, foreign direct investment and economic growth in Asian economies. *Applied Economics*, Vol. 41, No. 13, p. 1603–1612.
- Liučvaitienė, A., Peleckis, K. (2011). Konkurencinio pranašumo formavimas globalioje rinkoje: teorinės prielaidos ir vertinimo galimybės. *Contemporary issues in business, management and education*, Vol. 14, p. 181–194.
- López-Bazo, E., Monastiriotis, V., Ramos, R. (2014). Spatial inequalities and economic growth. *Spatial Economic Analysis*, Vol. 9, No. 2, p. 113–119.
- Lucas, R. E. (1988). On the mechanics of economic development. *Journal of Monetary Economics*, Vol. 22, p. 3–42.
- Mairate, A. (2006). The ‘added value’ of European Union cohesion policy. *Regional Studies*, Vol. 40, No. 2, p. 167–177.
- Moon, W., Lee, J. (2013). Economic development, agricultural growth and labour productivity in Asia. *The Journal of Comparative Asian Development*, Vol. 12, No. 1, p. 113–146.
- Murias, P., Novello, S., Martinez, F. (2012). The regions of economic well-being in Italy and Spain. *Regional Studies*, Vol. 46, No. 6, p. 793–816.
- Navickas, V., Malakauskaitė, A. (2010). Methodological problems and limitations of competitiveness evaluation. *Verslas: teorija ir praktika*, Vol. 11, No. 1, p. 5–11.
- Porter, M. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Basic Books.
- Potts, T. (2010). The natural advantage of regions: linking sustainability, innovation, and regional development in Australia. *Journal of cleaner production*, Vol. 18, No. 8, p. 713–725.
- Pukelienė, V., Maksvytienė, I. (2008). Economy Scale Impact on the Enterprise Competitive Advantages. *Inžinerinė ekonomika – Engineering Economics*, Vol. 57, No. 2, p. 49–54.
- Purju, A., Branten, E. (2013). The economies of the baltic sea region: Growth patterns and foreign trade now and in the future. *Journal of East-West Business*, Vol. 19, No. 1–2, p. 4–15.
- Rutkauskas, A. V. (2008). On the sustainability of regional competitiveness development considering risk. *Technological and Economic Development of Economy*, Vol. 14, No. 1, p. 89–99.
- Romer, P. M. (1986). Increasing returns and long-run growth. *Journal of Political Economy*, Vol. 94, p. 1002–1037.
- Romer, P. M. (1990). Endogenous technological change. *Journal of Political Economy*, Vol. 98, p. 71–102.
- Rosenstein-Rodan, R. N. (1943). The problem of industrialization of Eastern and Southeastern Europe. *Economic Journal*, Vol. 53, p. 202–211.
- Schultz, T. W. (1961). Investment in human capital. *American Economic Review*, Vol. 1, p. 1–17.
- Solow, R. (1956). A contribution to the theory of economic growth. *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 70, p. 65–94.
- Snieška, V., Bruneckienė, J. (2009). Measurement of Lithuanian Regions by Regional Competitiveness Index. *Inžinerinė ekonomika – Engineering Economics*, Vol. 61, No. 1, p. 45–57.
- Štreimikienė, D. (2001). Regionų plėtros teorijos ir politika. *Regionų plėtra – 2001. Tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga*. Kaunas: Technologija.
- Tuominen, P., Jussila, I., Saksa, J. M. (2006). Locality and Regionality in Management of Finnish customer owned co-operatives. *The international journal of co-operative management*, Vol. 3, No. 1, p. 9–19.
- Vidickienė, D., Melnikienė, R. (2008). Lietuvos kaimiškųjų regionų kaip gyvenamosios vietos patrauklumo vertinimas. *Žemės ūkio mokslai*, T. 15, Nr. 1, p. 51–59.
- Wang, M. (2009). Manufacturing FDI and economic growth: Evidence from asian economies. *Applied Economics*, Vol. 41, No. 8, p. 991–1002.
- Williamson, O. E. (2000). The institutional economics: Taking stock, looking ahead. *Journal of Economic Literature*, Vol. 38, p. 595–613.
- Yeo, B. J. K. (2010). Driving the knowledge economy: Explaining the impact of regional innovation capacity on economic performance. *Contemporary Management Research*, Vol. 6, No. 1, p. 71–86.

THE METHODOLOGICAL PROBLEMS OF ASSESSING ECONOMIC GROWTH OF REGIONS

AGNĖ ŠNEIDERIENĖ, VYTAUTAS JUŠČIUS
Klaipėda University (Lithuania)

Summary

The importance of regional economic growth is emphasized in many countries and their regional policy documents. This issue is emphasized also by many researchers. D. Genaro and E. Melchor (2010) state that by the time of A. Smith, economists started to focus on a problem of economic growth. According to the authors, in recent years, economists have moved from economic interest in the operating cycle analysis to the medium and long-term revenue growth influencing factors analysis. This analysis is very important because as stated by L. Ayala and A. Jurado (2011), many countries or regions economic growth reduces poverty indicators; inequalities reduction is encouraging by policy measures. Despite ongoing national regional policy programs or the Structural Funds of the European Union or the Structural Funds, significant regional differences still exists. There must be emphasized the fact that in theories of regional development a lot of attention are paid on focus what conditions are favorable for creating economic growth in the region. There are focused on modernization of the economical sectors and international business development. The new models of regional development theories visible bring together economic, management and other modern concepts of social integration.

The research problem: economic growth, including competitiveness, expansion factors were analyzed by Lithuanian scientists (Banytė, Salickaitė, 2008; Čiegis et al., 2009; Pukelienė, Maksvytienė, 2008; Snieška, Bruneckienė, 2009; Bruneckienė, Krušinskas, 2011; Rutkauskas, 2008 et al.). However, these scientists's analysis is based on a national rather than regional level. In the context of assessment of regional economic growth methodological problems, it is necessary to mention the scientists who contributed to the analysis of regional development theories. The should be mentioned A. Kilijonienė and J. Bruneckienė (2011), A. Kilijonienė, Ž. Simanavičienė (2010), G. Burbulytė (2005), D. Štreimikienė (2001). However, it must be noted that are lack of analysis of the statements of regional development theories into practice, the identification of economic growth factors, the assessment of economic growth methodology on regional basis. This problem also is mentioned by J. Bradley (2006), who is arguing that the empirical growth studies tended to be predominantly aggregate and cross-country rather than disaggregated and country-specific.

The subject of the article: regional economic growth.

The purpose of the article: to investigate the methodological problems of assessment of regional economic growth.

The objectives of the study:

1. To analyze the concept of the region.
2. To examine the theories of regions development and the drivers of region's economic growth.
3. To set up the methodological problems of regional economic growth.

Research methods: comparative and systematic analysis of scientific literature, generalization.

According to the analysis of the concept of region, it must be stressed that the lack of one single concept of region influences difficulties in analyzing the economic growth of regions. The definitions of the region vary depending on the areas of emphasis and the evaluation criteria. In a general sense, the region is seen as a territorial unit, based upon the choice (s) of evaluation criteria (s).

In scientific literature and theories of regional development, there are paid much attention to set up the favorable conditions for economic growth. In the new models of regional development theories there are visible integration of economic, management and other modern concepts of social integration. This is reflected in the cluster and endogenous development theories that emphasize the social objectives of regional development and coordination of economic aspirations. The region's ability to provide a better standard of

living for its people critically depends on the long-term economic growth rate. In the long term, even a small difference in economic growth rates between regions can turn into large differences in income of the average human.

Regional economic growth in the evaluation process is time-consuming and financial resources demanding process. The main methodological problems of assessment the economic growth of region is abundance of the theories of economic growth and their incompatibility, the economic growth model uncertainty, the lack of a unified methodology, the lack of empirical research of the region's economic growth influencing factors, the absence of one universal method that can ensure the region's economic growth and is suitable for any circumstances.

KEYWORDS: *regions, regional economic growth, economic growth models.*

JEL CODES: R110, R150, 0410, 0470.